

Bu makale benzerlik taramasına tabi tutulmuştur.
Araştırma Makalesi/ Research Article

OSMANLI DÖNEMİNDE UŞAK KAZASI KARAHALLI KARYESİ'NİN SOSYAL, EKONOMİK VE DEMOGRAFİK YAPISI

(15 VE 19. YÜZYILLAR)

Yusuf Heper*

Öz

Kütahya sancağına bağlı bulunan Uşak kazasının bir karyesi olan Karahallı, güneybatı Anadolu'da bulunan bir yerleşim yeridir. Karahallı'ya ait yerleşimin ne zaman başladığı kesin olmamakla beraber, Osmanlı kayıtlarında ilk kez II. Bayezid dönemine ait tahrir defterlerinde "Karahalillü" adıyla zikredilmektedir. Karahalillü cemaatinin kurduğu düşünülen bu karye, zaman içinde gelişme göstererek, Uşak kazasının önde gelen yerleşim yerlerinden biri haline gelmiştir. Temettuat ve Nüfus Defterlerine bakıldığında karyenin önemli bir nüfus ve vergi potansiyeline sahip olduğu görülmektedir. Ekonomik ve nüfus özelliklerini içeren bu kayıtlar sayesinde, karyenin nüfus sayısı ve yapısı, insan tipolojisi ve fiziksel özellikleri hakkındaki bilgiler ortaya konulmuştur. Bunun yanı sıra karyede yapılan ekonomik faaliyetler, iş kolları ve meslek grupları incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kütahya Sancağı, Uşak Kazası, Karahallı Karyesi, Karahalillü Cemaati,

SOCIAL-EKONOMIC AND DEMOGRAPHIC STRUCTURE OF THE OF THE USAK PROVINCES KARAHALLI VILLAGE IN THE OTTOMAN PERIOD

(15 AND 19 CENTURIES)

Abstract

Karahallı a place of a small town of Usak, which were a part of Kütahya sanjac, were a settlement in South-western Anatolia. Although it was not a certain when the settlement started in Karahallı, first time it was mentioned as a "Karahalillü" in the Ottoman tahrir records belonging to the period of II. Bayezid. This village was thought to have founded by the Karahalillü community, has devoloped over time and has become one of the leading settlements of the Usak district. Considering the Temettuat and Population registers it can seen that Karahallı had a important population and tax potential. In this respect, thanks to these records including economic and demographic characteristics, the population of structure and number of village, human typology and physical characteristics and economic activities occupational groups and business lines in the village were examined.

Key Words: Sanjak of Kütahya, Uşak Disrtict, Karahallı Village, Karahalillü Community

GİRİŞ

1071 Malazgirt ile başlayan Anadolu'nun Türkleşme sürecinin yaklaşık on yıl içinde Anadolu'nun en batısına ulaştığı bilinmektedir. Bizans ve Türkmenler arasında süregelen bu mücadelede, Anadolu'nun orta ve doğu kesimleri Türk iskânına imkân sağlarken, Batı Anadolu sahrası ise uç bölgesi olarak kabul edilmiştir. Bu noktada bu alan daha çok konar-

*Dr., ORCID: 0000-0002-6044-0126, E-posta: yusufheper64@hotmail.com

göçer Türk boylarının girdili-çıkıtlı hareket sahalarını oluşturmuştur. Özellikle Moğol baskısı ve Büyük Selçuklu ile Anadolu Selçuklu arasında süren siyasi rekabetler, Türkmenlerin yerleşimi açısından Batı Anadolu'yu cazip hale getirmiştir¹. Dolayısıyla Batı Anadolu'da yer alan Uşak bölgesi de Türkmen boy ve cemaatlerine mensup aşiretlerin iskânına maruz kalmış ve Uşak civarında bu aşiretlerin 70 civarında köy tesis etmiş oldukları bilinen bir olgudur². Uşak civarında kurulan konar-göçer Türkmen aşiretlerinden birisi olan Karahalilli Yörükleri, bugünkü Karahallı ilçesine gelip yerleştikleri bilinmektedir. Cevdet Türkay'ın Osmanlı arşiv belgelerine göre yaptığı bu çalışmada, Karahalilli Yörükleri, Bozulus aşiretindedir³. Karahalil/Karahalilobası cemaatine mensup Yörükler sadece Uşak vilayetinde değil Anadolu'nun çeşitli yerlerini iskân tutmuşlardır. Halaçoğlu ve Türkay'ın verdiği bilgilere göre bu cemaat, Uşak Kazası (Kütahya Sancağı), Konya, Karaman, Kayseri, Eskişehir, Kırşehir, Maraş, Sivas, Edirne Kazaları (Paşa Sancağı) ile Radovişte Kazası (Köstendil Sancağı), Baba-i Atik Kazası (Vize Sancağı), Danişmendli Kazası (Karahisar-ı Sahib Sancağı), Dimetoka Kazası (Paşa Sancağı), Tire Kazası (Aydın Sancağı), Eğridir Kazası (Hamid Sancağı), Eceovası (Gelibolu Sancağı) gibi bölgelerde yerleşime tabi olmuşlardır⁴. Bu bakımdan Karahallı isminin günümüzde sadece Uşak'ta değil Afyon, Aydın, Konya, Kastamonu, Yozgat gibi Anadolu'nun çeşitli yerlerinde ismen bulunması bu yerleşmenin bir göstergesi olmalıdır.

Karahallı karyesinin tabii bulunduğu Uşak ve çevresi, XI. Yüzyılın sonlarına doğru Türk hâkimiyetine girmiş olmakla birlikte, uç bölgesinde önemli bir konumda olduğundan sürekli Bizans ve Selçuklular arasında el değiştirmiştir. Germiyanogullarının hüküm sürdüğü bu bölge, nihai olarak II. Murad döneminde kesin olarak Osmanlı egemenliğine girmiştir. Uşak kazası, klasik Osmanlı idari taksimatında Anadolu Eyaleti'ne tabii Kütahya Sancağı'na bağlı bir kaza olarak düzenlenmiştir⁵. Karahallı, bağlı olduğu Uşak kazasının güneyinde konumlanmakla birlikte, doğuda Çivril (Şeyhlü) ve Bulkaz, güneyinde Çal ve Denizli, kuzeybatıda Paşalar⁶, Eşme ve Ulubey (Ulugöbek) kazaları ile çevrilidir.

Osmanlı idari taksimatında Karahallı'nın yeri II. Bayezid döneminde, Ulugöbek (Ulubey) nahiyesine bağlı bir karye görünümündeydi. Ancak Kanuni Sultan Süleyman döneminde yapılan 1520 yılı tahririnde Karahallı karyesi, Uşak kazasına tabii bir karye olarak belirlenmiştir. II. Selim döneminde yapılan 1570 tarihli tahrirde ise Ulugöbek ve Banaz nahiyesine bağlı bazı köyler Uşak'a bağlanmış ve artık Uşak merkez kaza olarak belirlenmiştir⁷. Dolayısıyla Karahallı karyesi bu dönemden daha erken bir zamanda Uşak kazasına bağlanmıştır.

Osmanlı döneminde ülke genelinde yapılan tahrirler, eyaletler ve onların bağlı bulunduğu vilayetlerde yaşayan insanların ve onların gelir kaynaklarının bir envanterini

¹ Saim Savaş, "Dedebalı Cemaati ve Uşak Kazası Dedebalı köyü" *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S: 32, Temmuz 2018, s. 243-244.

² Mehtap Özdeğer, *15-16. Yüzyıl Kaynaklarına Göre Uşak Kazasının Sosyal ve Ekonomik Tarihi*, Filiz Kitabevi, İstanbul 2001, s. 321.

³ Cevdet Türkay, *Başbakanlık Osmanlı Arşiv Belgelerine Göre, Osmanlı İmparatorluğunda Oymak, Aşiret ve Cemaatlar*, İşaret Yay., 3. Baskı, İstanbul 2012, s. 405.

⁴ Türkay, a.g.e., s. 405; Yusuf Halaçoğlu, *Anadolu'da aşiretler, Cemaatler, Oymaklar (1453-1650)*, C. III, Togan Yay., İstanbul 2011, s. 1206-1207.

⁵ Turan Gökçe, *Tahrir Defterlerine Göre XVI. Yüzyılda Uşak Kazası: Kır İskân Yerleri ve Nüfus, XIII. Türk Tarih Kongresi, (4-8 Ekim 1999 Kongreye Sunulan Bildiriler)*, c. III, III. Kısım, Ankara 2002, s. 1365.

⁶ Köydeki Mahmud Paşa zaviyesinin bulunmasına binaen bu yerleşim yerinin önceki isminin Mahmud Paşa köyü olduğu ve zamanla Paşalar ismini aldığı düşünülmektedir. Bk. M. Murat Öntüğ, "Bir Eğitim Kurumu: Mahmud Paşa Zâviyesi ve Vakıfları", *Vakıflar Dergisi*, S. XXX, Vakıflar Genel Müdürlüğü Yay., Ankara 2007, s. 141.

⁷ Özdeğer, a.g.e., s. 123,126 ve 209.

zamanın şartları ölçüsünde, mümkün olduğunca gerçeğe uygun şekilde temin edilmesi amacıyla yapıldığından oldukça önemlidir⁸. Bu bakımdan Karahallı'ya ait ilk verileri Uşak Kazası adı altında Kütahya vilayeti için tutulan tahrir defterlerinde görmek mümkündür. İlk kez II. Bayezid dönemine ait bir tahrir defterinde “*Karahalillü/Tıfillü*” ismi olarak geçen bu karyede, 23 hane, 1 mücerred/bekâr ve 1 muaf bulunmaktaydı⁹. Öte yandan Kanuni Sultan Süleyman devrinde tutulan muhasebe defterine göre ise Karahallı'da 13 hane ve 6 nefer bulunmaktaydı. Karyenin gelir yekûnu ise 1213 akçeydi¹⁰. II. Selim dönemine gelindiğinde ise bu karyede 17 hane bulunmaktaydı. Karahallı'da bu hane sayıları bize karyenin o dönem ki nüfusu hakkında bazı bilgiler vermektedir. Nitekim Turan Gökçe'nin tahrir kayıtlarına dayalı yaptığı bu çalışmada bu tablo açıkça görülmektedir¹¹.

Tablo I: Karahallı Karyesinin XVI. Yüzyılda Tahmini Nüfusu

II. Bayezid Dönemi		Yavuz Selim Dönemi (1519-1520)		Kanuni Sultan Süleyman Dönemi		II. Selim Dönemi	
Hane sayısı	Tahmini nüfus	Hane sayısı	Tahmini nüfus	Hane sayısı	Tahmini nüfus	Hane sayısı	Tahmini nüfus
25	78-126	10	42-62	13	60-76	17	51-85

Karahallı'da yer alan nüfus XVI. yüzyılda yukarıdaki şekilde bir görünüm almaktaydı. XVII. yüzyıla gelindiğinde ise avarız tahrirleri ön plana çıkmıştır. Kütahya vilayetine bağlı Uşak kazasının köylerinin de bulunduğu 1676 tarihli avarız sayımında Karahallı'da kayıtlı neferan: 75, hane: 18 ve rub: 1 bulunmaktadır¹².

I. KARAHALLI KARYESİNİN DEMOGRAFİK YAPISI

A. Hane Sayısı ve Tahmini Nüfus

Osmanlı Devleti'nde ilk kez II. Mahmud döneminde yapılan nüfus sayımları, Anadolu ve Rumeli'de bulunan askerliğe elverişli nüfusun tespiti için yapılmıştır. 1826 yılında Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılmasıyla birlikte yeni bir askeri yapılanmaya gidilmesinin bir sonucu olarak 1828 yılında başlatılan sayımlar, Rus Harbi sebebiyle 1829 yılında kesintiye uğrasa da, 1830 yılında başlayarak hitama ermiştir. Bundan sonra 1838-1845 yılında aynı amaca yönelik başka bir sayım yapılmıştır¹³. Osmanlı Devleti genelinde bu amaca yönelik yapılan nüfus sayımlarından Uşak kazasına bağlı bulunan Karahallı karyesinde de H. 1247/M. 1831 ve H. 1256/1840-41 yıllarında olmak üzere iki farklı nüfus sayımının yapıldığı görülmektedir.

⁸ Mehmet Öz, “Tahrir Defterlerinin Osmanlı Tarihi Araştırmalarında Kullanılması Hakkında Bazı Düşünceler”, *Vakıflar Dergisi*, S: XXII, Ankara 1991, s. 430.

⁹ Gökçe, *a.g.m.*, s. 1370.

¹⁰ 438 Numaralı Muhâsebe-i Vilâyet-i Anadolu Defteri (937/1530), I (Dizin ve Tıpkıbasım), Ankara 1993, s. 67.

¹¹ Gökçe, *a.g.m.*, s. 1370.

¹² İbrahim Etem Çakır, Uşak Kazası (1676 Tarihli Avarız Defterine Göre), *OTAM*, S: 28, güz 2010, s. 42. İbrahim Ethem kaynak olarak Maliyeden Müdevver 2498 numaralı defterde bu bilgiyi zikretmekle birlikte Kamil Kepeci Tasnifinde yer alan 2693 numaralı Mevkufat defterinde bu rakamın aynı olduğu görülmektedir. Bk. BOA, K.K. 2693, s. 33.

¹³ Remzi Çavuş, “Geçmişin Yorumlanmasında Nüfus Defterlerinin Rolü”, *Tarih ve Gelecek*, Yıl: 4 (Nisan 2018), C: 4, S: 1, s. 53; Mehmet Güneş, “Osmanlı Dönemi Nüfus Sayımları ve Bu Sayımları İçeren Kayıtlar”, *Akademik Bakış*, C: 18, S: 15, (Kış 2014), s. 226.

Karahallı karyesine ait Nüfus ve Temettuat defterleri incelendiğinde, karyede toplam yer alan hane sayısına ulaşıldığı gibi, bu hane sayılarından hareketle karyenin nüfusuna dair bazı rakamlar elde etmek mümkündür. Tarih araştırmacıları tarafından sıklıkla başvurulan bu yöntem, Ömer Lütfi Barkan tarafından ortaya konulan bir modeldir¹⁴. Bu hesaplama her hanenin beş kişiden oluştuğu varsayılarak, yerleşim biriminin tahmini nüfusuna dair bazı rakamsal veriler elde edilebilmektedir.

Tablo II: Temettuat ve Nüfus Defterlerine Göre Karahallı’da bulunan Hane ve Erkek Nüfus Sayıları

1643 Numaralı Nüfus Defteri ¹⁵			1649 Numaralı Nüfus Defteri			9438 Numaralı Temettuat Defteri	
Hane sayısı	Tahmini nüfus	Erkek nüfus	Hane sayısı	Tahmini nüfus	Erkek nüfus	Hane sayısı	Tahmini nüfus
247	1236	689	249	1245	699	244	1220

Yukarıdaki tablodan anlaşılacağı üzere ilk nüfus sayımında Karahallı karyesinin hane miktarı 247, erkek nüfus sayısı ise 689 olarak kaydedilmiştir. Söz konusu bu hesaba göre Karahallı’nın 1831 yılındaki nüfusu 1.235 olarak hesaplanmıştır. Öte yandan bu sayımdan yaklaşık on yıl sonra yapıldığı düşünülen 1840/41 tarihli nüfus sayımında Karahallı’da 249 hane mevcutken, toplamda 1.245 nüfusun bulunduğu görülmektedir. Son olarak Temettuat defterindeki hane sayılarından hareketle Karahallı’da 1844/45 yılında toplamda 1.220 kişilik bir nüfusun bulunduğunu söyleyebiliriz.

Karahallı’ya dair iki farklı Nüfus Defterine bakıldığında, Nüfusa dair ilk sayımları içeren 1643 Numaralı (M. 1831) defterin daha detaylı bilgiler verdiği görülmektedir. Bu defterde o dönemde Karahallı dışına muhacir ya da misafir olarak gidenlerin oraya niçin ve nasıl gittikleri belirtildiği gibi orada ne tür meslekler yaptıkları dahi kaydedilmiştir. 1831 yılında yapılan sayım esnasında, o sıralarda Karahallı’da bulunan dokuz kişi misafir olarak başka yerlerde bulunmaktaydı. Bunlardan Seyyid Mehmed, Çal kazasına bağlı Süller köyünde 4 senedir Süleyman isimli birinin evinde kalmaktadır. Yine aynı yerde ikamet eden Halil oğlu Süleyman ise burada eskici sanatıyla meşguldü. Buna benzer şekilde Karahallı’dan Akşehir, Denizli ve Kütahya taraflarına misafir olarak giden kimselerin bazıları çobanlık ve hademe gibi işlerle meşgul olurken, bazıları ise ticari münasebetler dolayısıyla o yörede ikamet etmiştir. Karahallı’dan misafir olarak giden kimseler dışında on kişi başka taraflara muhacir olarak gitmiştir. Yine bu kimselerin niçin ve nasıl gittiklerine dair fazla teferrattan söz edilmese de, yalnızca iki kişinin Uşak ve Çal civarında ikamet ettiklerinden bahsedilmektedir¹⁶.

B. Nüfus Yapısı ve Yaş Durumu

Karahallı karyesinde yaşayan reayanın nüfusu hakkında Osmanlı Arşivinde bulunan 1643 ve 1649 numaralı Nüfus defteri sayesinde bazı bilgilere ulaşabilmekteyiz. Bu defterlerden elde edilen bilgilere bakarak Karahallı’da bulunan erkek nüfusun yaş gruplarına göre dağılımı, nüfus hareketliliği ve insan tipolojisi gibi hususlara dair yorumlar elde edebilmekteyiz.

¹⁴ Ömer Lütfi Barkan, “Tarihi Demografik Araştırmaları ve Osmanlı Tarihi”, *Türkiyat Mecmuası*, c. X, İstanbul 1953, s. 12.

¹⁵ 1643 numaralı nüfus defterinde hane numarası bulunmayıp, hane sayısı yazar tarafından hesaplanmıştır.

¹⁶ BOA, NFS. d. 1643, s. 100

Tablo III: Karahallı Karyesinde Bulunan Nüfusun Yaşa göre Dağılımı

Yaş grubu	01-09	10-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70-79	80-100	Toplam
1831 Tarihi	213	140	49	64	91	60	20	5	-	689
Nüfusa Oranı	%33	%20	%7	%9	%13	%8	%2	%0,7	-	-
1840/41 Tarihi	210	145	48	65	92	58	19	5	1	699
Nüfusa oranı	%30	%20	%6	%9	%13	%8	%2	%0,7	%0,1	-

1831 ve 1840/41 tarihli nüfus sayımlarına göre, Karahallı nüfusunun en yoğun olduğu yaş grubunun yaklaşık yarıdan fazlası 0-20 yaş aralığındadır. Bu verilere göre oldukça Karahallı'nın genç ve dinamik bir nüfusa sahip olduğu anlaşılmaktadır. Karahallı'da yaşlı nüfusun oranı %2 gibi az bir rakama sahip olmakla birlikte, köyün en yaşlı kişisi aksakallı ve uzunca boylu olarak tanınan Hacı Ahmed oğlu Ali Efendi'dir (80 yaşında).

Osmanlı Devleti'nde askerlik mükellefiyetini tespit etmek amacıyla yapılan Nüfus sayımları sayesinde Karahallı karyesinde askere elverişli bulunan kişileri tespit etmek mümkündür. 1243 Numaralı Nüfus defterinde askere elverişli kişiler kırmızı kalemle "M" harfiyle işaretlenmiştir. Söz konusu defter incelendiğinde karyede bulunan 100 kişinin askere almak için elverişli olduğu tespit edilmiştir. Bunlardan üçünün Karahallı dışında misafir olarak bulunduğunu belirtmek gerekir. Askere alınacak yaş grubunun 16-28 arasında değişmekle birlikte, askerlik yapmaya uygun kişilerin daha çok 18-19 yaş grubunda olduğu görülmektedir.

C. Aile İsim ve Unvanları

Şahıs isimleri her milletin dünya görüşü, gelenek-görenek, dini inanç ve yakın komşularına göre değişkenlik göstermektedir. Türkler, en eski Türk kavmi Hunlardan itibaren Kök-Türkler, Uygurlar, Kırgızlar, Selçuklular ve Osmanlılar döneminde farklı farklı kişi adları almışlardır¹⁷. Türk kültüründe olduğu gibi Osmanlı kültüründe de kişinin adı, onun kaderiyle ilgili olduğu düşünülduğünden adların seçimine özen gösterilmiştir. Bu bakımdan aileler çocuklarına daha çok anne ve babalarının isimlerini vermişlerdir¹⁸. Bizim kültürümüzde ad verme geleneği, töreye bağlı olup, anne-baba tarafından çocuğa verilen ad, ebeveynlerinin hatırasının o çocukta hayat bulmasına vesile olmuştur¹⁹. İncelemiş olduğumuz Temettuat ve Nüfus defterlerinde bunun örneklerine sıkça rastlamaktayız. Bu defterler, isim koyma geleneği üzerinde çalışacak araştırmacıların müracaat edebileceği önemli bir kaynaktır. Karahallı'da isim verme geleneğine bakıldığında, dini inanişaya dayalı adların yoğun olduğu görülmektedir (bk tabloIV).

¹⁷ Tuncer Gülensoy "XXI. Yüzyılda Türkiye Kişi Adlarına Bir Bakış", *İDİL*, c: I, S: 5, s. 2.

¹⁸ Ahmer Kayasandık, "Türkçe Kişi Adları Bibliyografya Denemesi", *Journal of Strategic Research in Social Science*, 5 (1), s. 58.

¹⁹ Tuncer Gülensoy, "Türklerde Ad verme Geleneği ve Hektor", *Milli Folklor*, Kış 1994, c. III, S: 22, s. 6

Tablo IV:9838 Numaralı Temettuat Defteri'ne Göre Karahallı'da Geçen Şahıs İsimleri

İsim	İsmin geçtiği sayı	İsim	İsmin geçtiği sayı	İsim	İsmin geçtiği sayı
Mustafa	51	İbrahim	24	Nabi	1
Osman	36	Halil	14	Abdal	1
Emin	2	Hasan	44	Mehmed	86
Ali	60	Ömer	23	Veli	16
Musa	4	Selim	1	Himmet	13
Ahmed	57	Şerif	2	İsa	5
İsmail	5	Şaban	1	Süleyman	10
Abdullah	6	Mistan	4	Bahtiyar	1
Yusuf	6	Hüseyin	31	Murtaza	3
Bekir	2	Ebu Bekir	5	Mahmud	2

Osmanlı döneminde soyadı kullanılmadığından, kişileri nitelendirmek için bağlı bulunduğu aile mensubuna ve onun lakaplarına bakılmaktaydı. Bu aile veya sülale adlarından sonra genellikle “oğlu/bin” kelimesi getirilmiştir. Bu sayede Karahallı'da bulunan müşterek aile adları tespit edilebilmektedir. Cumhuriyetin ilanıyla gelen soyadı kanunuyla birlikte lakapların soyadına verildiği görülmekle birlikte, günümüzde hâlâ geçerliliğini sürdürmektedir. Örneğin yörede Cerid, Gümüş, Zora, Topal, Gencer, Köse, Bursalı, Çoban, Çakçak gibi soy isimler hâlâ kullanılmaktadır.

Tablo V: 9438 Numaralı Temettuat Defteri'ne Göre Karahallı'da Bulunan Müşterek Aile İsim ve Unvanları

Aile ismi	Hane no	Aile ismi	Hane no	Aile ismi	Hane no
Ali Efendi oğulları	1, 234, (8)	Hatip oğlu	2, 87	Hacı oğlu	3, 4, 220
Zor oğlu	5, 6	Seferoğulları	7	Deli Himmet	8
Kuzu Ali oğlu	9, 230	Veli Efendioğulları	10	Mistan oğlu	11, 74, 103, 120, 128, 173
Nazire oğlu	12	Muharrem oğlu	13, 28, 31, 33, 224, 233	Mercan oğlu	14, 98, 130, 157, 232
Derviş oğlu	15, 77	Dabaz oğlu	16, 152, 174, 178	Sentelli oğlu	17
Yunus oğlu	18, 27	Cerid oğlu	19, 121, 238, 239	Aşık Ali oğlu	20
Çolak oğlu	21, (6)	Bekden oğlu	22, 35, 116, 117, 198, 236	Gümüş oğlu	23, 70, 91, 146, 163, 191, 237, 240
Kara Osman oğlu	24, 34	Basdu oğlu	25	Hacı Mehmed oğlu	26
Münkar oğlu	29, 33	Sefir Beşe oğlu	30	Kadı oğlu	32, 89
Mehmed oğlu	36, 37	Hacı Veli oğulları	38	Hacı Ömer oğlu	39
Hacı Çakmak oğlu	40	Hacı Nebi oğlu	41, 251	Kodal oğlu	42, 158
Mican oğlu	43	Kara Bekir oğlu	44	Topal oğlu	45, 83, 122, 169
Zıllı Ali oğlu	46	Kırcaoğlu	47	Molla Ahmed oğlu	48
Kara Musa	49	Mahmud oğlu	50	Bursalı oğlu	51

oğlu					
Abdi oğlu	52	Tuluk oğlu	53, 54, 96	Son oğlu	55
Uzun oğlu	56	Kavuncu oğlu	57	Karabacak oğlu	58
Mollo Osman oğlu	59	İsa oğlu	60, 61, 218	Hekim oğlu	62
Boz oğlu	63, 71, 72, 73	Süleyman oğlu	64	Ebubekir oğlu	65
Dede oğlu	66	Köse Ömer oğlu	67, 163, 185	Pir Halil oğlu	68
Kuzu oğlu	69, 89	Tırtır oğlu	70	Mir oğlu	75, 242
Köse oğlu	76, 91, 105, 109, 185, 235, 241	Çakır oğlu	78, 138, 227	Küçük Mehmed oğlu	79
Berber oğlu	80, 82, 88, 90	Gencer oğulları	81	Huşûb oğlu	84
Akça oğlu	85	Tekin oğlu	86	Bazırlı oğlu	92
Hüseyin Ağa oğlu	93	Süleyman Nacak oğlu	94, 177, 190	Budağ oğlu	95
Deli oğlan oğlu	97	Kara Hisarlı oğlu	99	Büte oğlu	100
Mağnisalı oğlu	101, 118	Osman Yekin oğlu	102	Ömer oğlu	104, 164, 188
Ak Kuş oğlu	106	Hacı Bekir oğlu	107, 179, 180	Hacı Bodur oğlu	108
Hacı Arap oğlu	110	Cürepek oğlu	111	Çoban oğlu	112, 114, 140, 144, 210, 249
Odacı oğlu	113	Koca Ahmed oğlu	115	Kül Ahmed oğlu	119
Kazır oğlu	123	Bilal oğlu	124, 175	Şence oğlu	125
Hüseyin beşe oğlu	126, 129	Kül Himmet oğlu	127	Temürçi oğlu	128, 187, 202, 128
Koca Hüseyin oğlu	129	Can Veyis oğlu	131	Kınlı Yusuf oğlu	132
Kara Ahmed oğlu	133	Ceşe oğlu	134	Ali Halife oğlu	135
Çakçak oğlu	136	Yağcı oğlu	137	Çakal oğlu	139
Çallı Köse oğlu	141	Deli Bekir oğlu	142	Tire Ramazan oğlu	143
Odabaşı oğlu	145	Ali Gümüş oğlu	146, 191, 237	Solak oğlu	147
Sarı oğlu	148, 171, 194, 201, 217	İnce Kara oğlu	149	Molla Hasan oğlu	150
Berber Yusuf oğlu	151	Molla Veli oğlu	153	Ak Kınlı oğlu	154
Boyacı oğlu	155	Körükçü oğlu	156	Bahtiyar oğlu	159
Catimi oğlu	160	Zor Ağa oğlu	161, 235	Münir oğlu	162
Abdullah Yeğni oğlu	165	Ali Can oğlu	166	Hacı Ahmed oğlu	167, 221
Dübek oğlu	168	Koca İbrahim oğlu	169	Dalyan oğlu	170
Babuccu oğlu	172	Can Ali oğlu	173	Kadir oğlu	176
Zerin oğlu	181, 189	Hacı Ebubekir oğlu	182	Duraklı oğlu	183
Memiş oğlu	184	Hüseyin oğlu	186	Durmuş oğlu	192
Duran oğlu	193	Kavlı oğlu	195	Hacı Hüseyin oğlu	196
Hasan Beşe oğlu	197, 205	Bikan oğlu	198	Güle oğlu	199
Molla oğlu	200, 224	Karzlı oğlu	203	Ramazan oğlu	204, 244
Balı oğlu	206	Molla Veli oğlu	207	Cadalca oğlu	208
Güce oğlu	209	Erin oğlu	211	Müşahir oğlu	212

Hacı Murtaza oğlu	213	Kara Mustafa oğlu	214	Deli Hüseyin oğlu	215, 221
Emir oğlu	216	Hasan Efendi oğlu	219	Şaşid oğlu	220
Tulu oğlu	222	Mehmedcik oğlu	223	Kül oğlu	225
Bota Ahmet oğlu	226, 243	Bire oğlu	228	Misilla Osman oğlu	229
İc oğlu	230	Abdülkerim Kuzu oğlu	231	Mirse oğlu	240
Toma oğlu	248 ²⁰ , 252				

Karahallı'ya ait olan Temettuat Defteri incelendiğinde karyede ortak/müşterek olarak adlandırılan toplamda 167 adet aile adı yer almaktadır. Bu ailelerden Gümüş oğulları sekiz kez, Köse oğulları ise yedi kez yenilerek karyede en çok kullanılan aile unvanlarıdır. Gümüşoğullarını ve Köseoğullarını takiben Muharremoğlu, Bekden, Çoban ve Mistan oğulları da altışar kez geçmektedir. Özellikle bu aile ad ve unvanlarının günümüzde lakap ya da soy isim olarak kullanılır olması dikkate şayandır. Nüfus Defterleri ile Temettuat defterlerinde geçen aile isim ve unvanlarını incelediğimizde ikisinde de ortak olarak geçen birçok aile ismi mevcuttur (bk tablo VI).

Tablo VI: Nüfus ve Temettuat Defterlerinde Geçen Aile İsimleri ve Günümüzde Kullanılan Unvan/Soyisimler

1643 Numaralı Nüfus Defteri (1831)	1649 Numaralı Nüfus Defteri (1840/41)	9438 Numaralı Temettuat Defteri (1845)	Günümüzde Geçerli Olan Lakap/Soyisim ²¹
Hatip oğlu	Hatip oğlu	Hatip oğlu	Hatıplar
Muharrem oğlu	Muharrem oğlu	Muharrem oğlu	Muharremler
İsa oğlu	İsa oğlu	İsa oğlu	İsaoğulları
Sefer Beşe oğlu	Sefer Beşe oğlu	Sefer Beşe oğlu	Seferler
-	-	Kadı oğlu	Kadioğlugil
-	Magnisalı oğlu	Magnisalı oğlu	Manisalıgil
-	Hacı Bekir oğlu	Hacı Bekir oğlu	Hacı Bekirler
Hacı Arap oğlu	Hacı Arap oğlu	Hacı Arap oğlu	-
Tuluk oğlu	Tuluk oğlu	Tuluk oğlu	Tuluklar
Temürcü oğlu	Temürcü oğlu	Temürcü oğlu	Demirciler
-	Çakçak oğlu	Çakçak oğlu	Çakçaklar
Tirrin oğlu	Tirrin oğlu	-	Tirinler
-	Zor Ağa oğlu	Zor Ağa oğlu	Zoralar
-	Deli Himmet	Deli Himmet	Deli Himmetler
İnce Kara oğlu	İnce Kara oğlu	İnce Kara oğlu	İnce Karalar
Hoba oğlu	Hoba oğlu	-	Hopaoğlugil
Kodal oğlu	Kodal oğlu	Kodal oğlu	Kodallar
Köse oğlu	Köse oğlu	Köse oğlu	Köseoğlugil
Boyacı oğlu	Boyacı oğlu	Boyacı oğlu	Boyacı oğlugil
Sarı oğlu	Hacı Sarıoğlu	Sarı oğlu	Sarıgil
Pirioğlu	-	-	Piriler/ <i>Piri</i>
Gök Bekiroğlu	-	-	-
-	Gök Ömer oğlu	-	Gök Omarlar
Toma oğlu	Toma oğlu	Toma oğlu	-
Kını Yusuf oğlu	Kını Yusuf oğlu	Kını Yusuf oğlu	<i>Kınlı</i>
Sefer oğlu	Sefer oğlu	Sefer oğlu	Seferler
Çolak Hasan oğlu	Çolak Hasan oğlu	Çolak oğlu	Çolak Hasanlar

²⁰ Defterde 244 numaralı haneden sonra numara belirtilmemiş olup, 244'ten sonraki rakamlar yazar tarafından belirtilmiştir.

²¹ Günümüzde Karahallı'da kullanılan soy isim ve lakaplar için Mehmet Çolak'a müracaat edilmiştir.

Bezci oğlu	Bezci oğlu	-	-
Misdan oğlu	Misdan oğlu	Misdan oğlu	Mistanlar
Mican oğlu	Mican oğlu	Mican oğlu	Micanlar
Çoban oğlu	Çoban oğlu	Çoban oğlu	Çobanlar/ <i>Çoban</i>
Yekin oğlu	Yekin oğlu	-	-
-	Çiftçi oğlu	-	Çiftçiler
-	Derviş oğlu	Derviş oğlu	Dervişler
Murtaza oğlu	-	-	Murtazlar
Sağır oğlu	-	-	Sağırlar
Eski oğlu	-	-	<i>Eskici</i>
Memid oğul	Memid oğlu	-	-
Kül oğlu	Kül oğlu	Kül oğlu	Küloğlanlar
Emir oğlu	-	-	-
Çalık oğlu	-	-	-
Süleyman Nacak oğlu	Süleyman Nacak oğlu	Süleyman Nacak oğlu	-
-	-	Bekden oğlu	Bektenler
Berber oğlu	Berber oğlu	Berber oğlu	Berberler
Gümüş oğlu	Gümüş oğlu	Gümüş oğlu	<i>Gümüş</i>
-	Şence oğlu	Şence oğlu	Şenceler
Mercan oğlu	Mercan oğlu	Mercan oğlu	Mercanlar
Akıllı oğlu	Akıllı oğlu	-	Akıllalar
Solak oğlu	-	Solak oğlu	Solaklar
Bilal oğlu	Bilal oğlu	Bilal oğlu	-
-	Cerid oğlu	Cerid oğlu	Ceridler
-	Çortal oğlu	-	<i>Çortal</i>
-	Gencer oğlu	Gencer oğlu	Gencerler/ <i>Gencer</i>
-	Topal oğlu	Topal oğlu	Topallar/ <i>Topal</i>
-	Aşık Ömer oğlu	-	Aşık Omarlar
-	Nakıs oğlu	-	Nakıslar
Burusalıoğlu	-	Burusalı oğlu	Bursalıgil
-	-	Körükçü oğlu	Körükçüler
-	Babuccu oğlu	Babuccu oğlu	-
Molla oğlu	Molla oğlu	Molla oğlu	Mollalar
-	-	Kuru oğlu	Kuru oğlangil
Dübek oğlu	-	Dübek oğlu	-
-	Dalyan oğlu	Dalyan oğlu	-
Dabaz oğlu	Dabaz oğlu	Dabaz oğlu	Dabazoğlugil
Ballıoğlu	-	Ballı oğlu	Balcılar/ <i>Bal</i>
-	-	Göç oğlu	Göç oğlugil
-	-	Akkuş oğlu	Akkuşlar
-	Tahtalı oğlu	-	Tahtalılar
-	Küçük Mehmed oğlu	Küçük Mehmed oğlu	Küçük Memetler ²²
-	Dihancı Huşûb oğlu	Huşûb oğlu	Huşûblar
Yağcı oğlu	Yağcı oğlu	Yağcı oğlu	-
-	Bahtiyar oğlu	Bahtiyar oğlu	-
Odacıoğlu	-	Odacıoğlu	-

D. Nüfusun Fiziksel Özellikleri ve Nüfus Hareketliliği

Osmanlı Devleti genelinde yapılan bu nüfus sayımları diğer bölgelerde olduğu gibi o dönem Karahallı karyesinde yaşamış olan insan tiplerine dair ilginç bilgiler sunmaktadır.

²² Bu aile ismine günümüzde ulaşamamakla beraber, Küçük Memetler ailesine mensup Abdullatif oğlu Hasan'ın 1915 yılında Çanakkale'de şehit düşmesinden bu lakabın var olduğunu anlıyoruz. Bk. Karahallılarvakfi.com.tr.

Bu defterlerin sunduğu veriler sayesinde karyedeki erkeklerin boyları ile bıyık ve sakal betimlemeleri bulunmaktadır. Bu sayede Osmanlı döneminde Karahallı'da yaşamış kişileri tasavvur edebilmekteyiz.

Tablo VII: Nüfus Defterlerine Göre Karahallı'da Bulunan Erkek Tipolojisi

Sıra No	1643 Nüfus Defteri				1649 Nüfus Defteri			
	Sakal Durumu		Bıyık Durumu		Sakal Durumu		Bıyık Durumu	
	Cins	Adedi	Cins	Adedi	Cins	Adedi	Cins	Adedi
1	Gür	1	Kara	-	Gür	-	Kara	31
2	Ak	24	Ter	62	Ak	36	Ter	16
3	Kır	60	Kumral	2	Kır	67	Kumral	15
4	Köse Kır	2	Sarı	3	Köse	23	Sarı	1
5	Kara	70	Şaab-ı Emred	-	Kara	75	Şaab-ı Emred	32
6	Kumral	-			Kumral	52		
7	Müzellef				Müzellef	1		
8	Sarı	99			Sarı	4		

Karahallı Kazasına ilişkin Nüfus verileri incelendiğinde ilk Nüfus sayımının yapıldığı 1831 tarihiyle ilgili olarak İnsan Tipolojisinin büyük çoğunluğu Sarı Sakallı olup, onu müteakiben Kara ve Kır Sakallı olanlar gelmektedir. Karyede genç Nüfus ağırlıkta olduğundan bu yaş grubuna özgü olan Ter bıyıklı kimselerin de sayısı oldukça yüksektir. Öte yandan yaklaşık 10 yıl sonra yapılan bir diğer Nüfus sayımında bu oranın değiştiği görülmektedir. Bu sefer Kara Sakallı olanların sayısı hayli yüksek olmakla birlikte Sarı sakallı olanlar neredeyse yok gibidir. Bu durum o dönemde nüfus kaydını yapan memurların kişileri gruplandırmada kendi yorumlarını kattığı şeklinde düşünülebilir. Muhtemel suretle 1831 yılında yapılan sayımda sarı sakallı olarak kaydedilenler 1841 sayımında Kumral sakallı olarak kaydedilmiş olmalıdır. Yine ikinci Nüfus sayımı esnasında daha teferruatlı betimlemelerin yapıldığı göze çarpmakla birlikte Şaab-ı Emred yani sakalı henüz çıkmamış delikanlılar bile detaylandırılmıştır. Daha önce de bahsettiğimiz üzere köyde genç nüfus ağırlıkta olduğundan Ter bıyıklı ve Şaab-ı Emred/sakalı çıkmamış delikanlıların çoğunlukta olduğu görülmektedir. Son olarak Aksakallı olarak nitelendirilen kişiler ise daha çok 55 ila 70 yaş grubunda bulunan kimselerdir.

Tablo VIII: Nüfus Defterlerine Göre Karahallı'da Yaşayan Kişilerin Fiziksel Durumu

Sıra No	1643 Nüfus Defteri			1649 Nüfus Defteri		
	Boy	Adedi	Yüzde%	Boy	Adedi	Yüzde%
1.	Uzun boylu	6	%8	Uzun boylu	3	%0,4
2.	Uzunca boylu	70	%10	Uzunca boylu	1	%0,1
3.	Orta boylu	176	%25	Orta boylu	331	%47
5.	Kısa boylu	71	%10	Kısa boylu	2	%0,2
6.	Boyu yazılmayan	336	%48	Boyu yazılmayan	363	%51

Karahallı'da yaşayan kişilerin fiziksel durumlarına baktığımızda erkek nüfusun genel itibariyle orta boylu olduğu anlaşılmaktadır. Bu vaziyet nüfus sayımı esnasında görevli olan memurların görecelik esasına dayandığından kesin bilgi olarak tanımlanamamalıdır. Çünkü uzunluk-kısalık gibi kavramlar kişiden kişiye değişebilmektedir.

Öte yandan Karahallı'daki nüfus hareketliliğine dair bazı bilgiler de mevcuttur. 1831 yılında yapılan nüfus sayımında karyede yedi kişi Hacc-ı Şerîf'de bulunurken, on bir kişi ise

askeri seferde bulunmaktaydı²³. 1840/41 yılında yapılan sayıma göre üç kişi İstanbul'a tahsile gitmiştir²⁴. Bunun dışında 8 kişi redif yani askerliğini yaptığı halde yedek olarak kaydedilmiştir. Karyede ikişer kişi topal ve çolak, birer kişi mecnun, divane, ama ve ayağı hastalıklı diye kayıtlıdır. Karyede dört kişi mefkûd yani kaybolmuş ya da kendisinden herhangi bir haber alınmamıştır. Bunlardan ikisinin askeri sefer esnasında kaybolduğu belirtilmiştir.

E. Mesleki Yapılanma

Temettuat ve Nüfus kayıtları incelendiğinde Karahallı kazasındaki meslek grupların tarım, hayvancılık ve küçük sanayi ile uğraşan kişilerden müteşekkil oldukları görülmektedir. Karahallı nüfusunun meslekleri arasında en çok çiftçi ve dokumacı grubu bulunmaktadır. Günümüzde Karahallı'nın çevre iller arasında "dokumacılar diyarı" olarak anılması tesadüfi değildir. Osmanlı döneminde el dokumacıları ile başlayan bu serüven, günümüzde dokuma makinelerinin işlenmesiyle devam etmekte ve halen bu meslek kasabanın en önemli kazanç kaynağıdır. Karye genelinde bahsi geçen meslekler dışında birçok meslek grubu bulunmaktadır (Bk. Tablo IX). Bu meslek gruplarından alınan vergiler hane ve yapılan işe göre değişmektedir. Karyede müderris, imam, hatib ve muhtar gibi vergiden muaf bazı meslek grupları mevcuttur. Bunun yanı sıra karyede herhangi bir mesleği ve arazisi bulunmayan kişilerden, yetim kalan çocuklara bakmakla mükellef ailelerden, hasta veya başkalarının yardımlarıyla geçinen kimselerden vergi talep edilmediği görülmektedir.

Tablo IX: 1845 Yılında Karahallı Merkezinde Bulunan Meslek Grupları

Meslekler	Kişi sayısı	Meslekler	Kişi sayısı
İmam ve Müderris	1	Ayakkabıcı	2
Hatip	1	Çoban	2
Muhtar-ı Evvel	1	Kalaycı	1
Ziraat Erbabı/Çiftçi	176	Kahveci	1
Hammal	1	Berber	1
Kırbaççı	3	Bez kıyyafı	1
Bezzaz	30	Kethüda	1
Nakliyeci	2	Nalbant	3
Çulhacı/Dokumacı	141	Kasap	1
Zerzevatçı	1	Bakıcı	1
Semerci	2	Amele	5
Ekmekçi	1	Leblebici	1

Temettuat Defterine göre karyede meslek grubunun en yoğun olduğu iş grubu Çiftçi ile dokuma işiyle uğraşanlardır. Bu bilgiler dışında 1843 numaralı Nüfus Defterinde en yoğun iş grubunun dokumacı olduğu görülmektedir. Bu bilgiler dışında Nüfus Defterinde çoban, berber ve bez işiyle uğraşan insan gruplarının mevcut olduğu kayıtlıdır.

II: KARAHALLI KARYESİNİN SOSYO-EKONOMİK YAPISI

A. Arazi Yapısı ve Alınan Vergiler

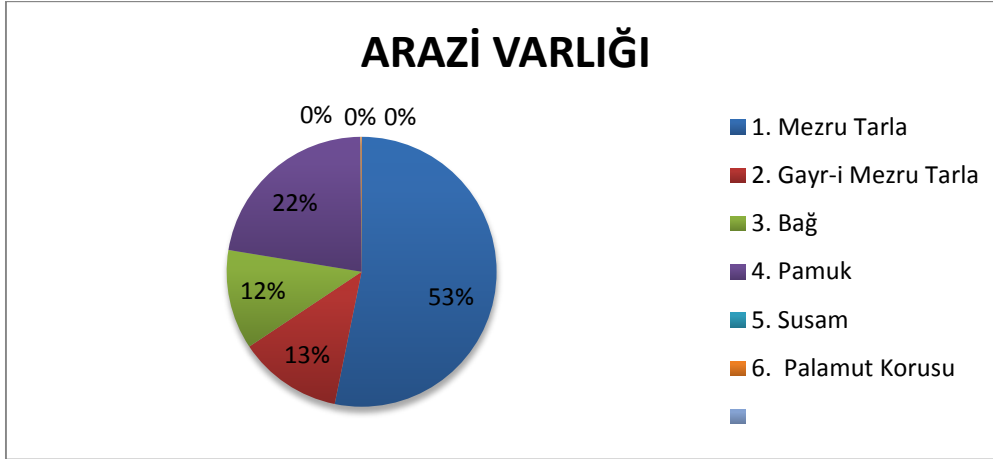
Karahallı karyesinde bulunan arazi yapısına baktığımızda tarıma elverişli olarak bulunan arazinin yarıya yakını tarla olarak kullanılmaktadır. Buna göre 1844/45 yılı için karyede toplamda 5,452 dönüm mezru tarla bulunmakla birlikte, 1,223 dönüm bağ, 2,979 dönüm penbe/pamuk ve 1,276 dönüm gayr-i mezru tarla yer almaktadır. Karahallı'da bu grup

²³ BOA, NFS. d. 1643.

²⁴ BOA, NFS. d. 1649, s. 17, 25.

dışında kalan susam (4 dönüm) ve palamut korusu (14 dönüm) bulunsa da bunların miktarı oldukça azdır. Bu bilgiler dışında karyede 10 dönüm müşterek, 24 dönüm müstecir ve 46 dönüm tarla ise kiraya verilmiş olarak işletilmektedir. Sözünü ettiğimiz işletilen arazilerden bazı vergiler alınmaktadır. Karyede işletilen bağlar için toplamda 5.205 kuruş, pamuk mahsulünden 3.936 kuruş ve susamdan ise 19 kuruş vergi toplanmıştır.

Şekil I: Karahallı'da Bulunan Arazi Varlığı

B. Yetiştirilen Ürünler ve Alınan Vergiler

Karahallı'da yetiştirilen ürünlere baktığımızda en çok buğday ve arpanın yetiştirilmiş olduğunu görmekteyiz. Yine bunun dışında burçak, mısır, darı, palamut ve melez gibi tarım ürünleri yetiştirilmiştir. Bu ürünlerin karye genelinde yetiştirilen ürünlerin ve onlardan alınan vergilerin toplamı şöyle bir görünüm arz etmektedir:

Tablo X:Karahallı'da yetiştirilen Ürünler ve Alınan Vergiler

Ürün	Hinta /Buğday		Şa'ir/Arpa		Burçak		Palamut		Mısır		Melez		Darı	
	Kile	Krş	Kile	Krş	Kile	Krş	Kıyye	Krş	Kile	Krş	Kile	Krş	Kile	Krş
Tpl	1,803	7299	248	1023	88	435	1550	641	3	12	70	535	10	48

Yukarıda gösterilen tablodan hareketle Karahallı'da 1,803 kile (54, 060 kg²⁵) buğday ve 248 kile (7,440 kg) arpa yetiştirildiğini görmekteyiz. Karyedeki vergi alımları incelendiğinde ise her 1 kile (30 kg) buğdaydan 7 kuruş, arpadan ise kile başına 4 kuruş vergi alınmıştır. Öte yandan karyede yetiştirilen burçaktan kile başı 5 kuruş, palamuttan ise her 5 kıyye için 2 kuruş vergi alınmıştır. Hayvan yemi olarak kullanılan melezden her kile için 6 kuruş, darıdan ise kile başı 4 kuruş vergi alındığı görülmektedir. İfade ettiğimiz rakamlar karyenin genelinde böyle olmakla birlikte bazı istisnalar yaşanabilmektedir. Karye genelindeki bazı hanelerin bu standartlara uymadığı görülebilmektedir.

Karye genelinde toplam 56 hanede herhangi bir ekim-dikim yapılmamıştır. Bunun kendine özgü sebepleri vardır. Karahallı karyesinde tarım ve hayvancılık dışında dokumacılar ile demirci ve pabuççuluk yapan esnaf grubu ekim dikim yapmaya gerek duymamıştır. Öte yandan bazı hanelerde bulunan kimseler hasta olduğu için, bazıları ise başkalarının mülkünde amelelik yaptığı için ekim-dikim yapmamışlardır.

²⁵ Söz konusu kilenin kg çevrilmesi hususunda Saim Savaş'ın Uşak sınırları içinde olan Dedeçalılar köyü için kullandığı 1 kile=30 kg formülü kullanılmıştır. Bk. Savaş, *a.g.m.*, s. 249.

A. Hayvan Varlığı

Karahallı karyesi diğer çevre köylerde olduğu gibi halkı hayvancılıkla geçimini sağlamaktaydı. Temettuat Defteri incelendiğinde karyede hemen her hanede bir ya da iki adet Karasığır öküzü bulunması bu durumu kanıtlamaktadır. Karahallı karyesinde beslenen hayvanlar, büyük-baş, küçük-baş ve binek-yük hayvanları şeklinde üç gruba ayrılmaktadır. Karyede hayvancılık dışında arıcılık yapılmakla birlikte, toplamda 27 adet arı kovani bulunmakta olup toplamda 125 kuruş hâsılatı olduğu kayıtlıdır. Karyede bulunan bu arı kovanlarından toplamda 56 kuruş vergi alınmıştır.

Tablo XI: Karahallı'da Bulunan Hayvan Varlığı

Büyükbaş	Karasığır Öküzü	Düve	Dana	Kısır inek	Sağman İnek	-
Adet	239	3	4	4	5	
Küçükbaş	Kuzu	Sağman Keçi	Yoz Keçi	Oğlak	Sağman Ağnam	Yoz Ağnam
Adet	401	45	41	45	346	446
Binek/yük	Erkek Merkeb	Dişi Merkeb	Bargir	Sıpa	Dölsüz Dişi Merkeb	Esb /at
Adet	80	14	58	7	36	1

Karyede toplamda 535 adet küçükbaş hayvan bulunmakta olup bunlar; kuzu, oğlak, sağman ve yoz keçi, sağman ve yoz ağnamdır. Karye halkı sözü geçen hayvan gruplarından en çok küçükbaş hayvanlar gelir getirmektedir. Karye genelinde bulunan küçükbaş hayvanlardan elde edilen toplam gelir şöyledir: sağman ağnam 4.475, yoz ağnam 773 kuruş ve sağman keçiden 69 ve yoz keçiden 6 kuruş hâsılat elde edilmiştir. Büyükbaş hayvanlar ise toplamda 1044 adet olup, bunlardan yalnızca sağman ineğin getirisi 220 kuruştur. Karahallı genelinde bu hayvanlardan adet-i ağnam vergisi olarak toplamda 236 kuruş vergi alınmıştır. Karahallı'da hatırı sayılır miktarda yük ve binek hayvanları bulunmakla birlikte bunlar taşımacılıkta kullanılmıştır. Özellikle Karahallı'dan çulha, saman, ürün vs. naklinde bu yük hayvanları bir yer teşkil etmiştir. Karyede toplamda 196 adet yük/binek hayvanı bulunmaktadır. Temettuat defterinde dişi merkepten 225 ve bargirden 575 kuruş hâsılat elde edileceği kayıtlıdır. .

SONUÇ

Günümüzde oldukça popüler olan Temettuat ve Nüfus Defterlerine göre bir bölgenin veya daha özeldede küçük bir yerleşim yerinin sosyo-ekonomik ve demografik yapısının ele alınması yerel tarih çalışmaları açısından oldukça değerlidir. Bu noktada çalışmamız için seçtiğimiz yer olan Uşak kazasına tâbi Karahallı karyesinin kuruluşuna dair süreç belirtilmekle birlikte, Osmanlı genelinde yapılan vergi ve nüfus sayımlarında, karyenin Uşak içerisinde yer aldığı durumun yanı sıra yörenin sahip olduğu nüfus ve ekonomik potansiyel ortaya konulmuştur. Nüfus Defterleri sayesinde karyenin nüfus yapısına dair bilgiler edinebildiğimiz gibi, kabaca karyenin nüfusuna dair tahminlerde bile bulunmaktayız. Ancak Uşak ilini kapsayan geniş çalışmalar henüz yapılmadığı için Karahallı'nın Uşak merkezine tâbi diğer bölgeler arasındaki yer aldığı konumu tam olarak bilemiyoruz. Karahallı'ya yakın konumda bulunan Sivaslı karyesiyle bir nüfus kıyaslaması yapıldığında Karahallı'nın

Sivaslı'dan yaklaşık iki katı fazla bir nüfusa sahip olduğu görülecektir²⁶. Yine Osmanlı döneminde Karahallı'da kullanılan aile isim ve unvanlarından bazıları, Cumhuriyet döneminde aynen devam ettiği gibi bazıları da soy isim olarak kullanılageldiği yerinde yapılan araştırmalarla sabitlenmiştir. Bu yönüyle Karahallı üzerine yapılan bu yerel tarih çalışması, günümüzde kullanılan soy isim ve aile lakaplarının geçmişle bir bağlantısını göstermesi açısından önemlidir.

Karahallı'nın temel geçim kaynağı ziraat ve hayvancılığın yanında dokumacılık gibi küçük çaplı sanayiye dayanmaktadır. Nüfus ve Temettuat defterlerinde en çok ziraatın yanı sıra çulha/dokuma esnafının yoğun olduğuna dair rakamsal veriler, bu durumu kanıtlamaktadır. Zaten Karahallı'da dokuma mesleği çağın şartlarına göre gelişim göstererek, tarihten gelen bu özelliğini hâlâ sürdürmektedir. Karahallı'da yetişen tarım ürünlerine baktığımızda Sivaslı ve Bulkaz karyeleri²⁷ gibi çok çeşitlilik görülmemektedir. Bunun temel sebebi ise Karahallı'nın Sivaslı ve Bulkaz'ın sahip olduğu gibi geniş ve sulak bir araziye olanak sağlayan coğrafyaya sahip olamamasıdır. Karahallı'nın yerleştiği alana bakıldığında iki tepenin arasına kurulmuş bir karye görünümü vermektedir. Yörenin sahip olduğu tarım arazileri doğuda Sivaslı ve batıda Paşalar köyü yönündedir. Son olarak Karahallı sahip olduğu hayvan varlığı ve yapılan hayvancılık yönünde kendine yeter bir görünüme sahiptir.

²⁶ Sivaslı'ya dair Temettuat Defterinde 158 hane (790 nüfus), Nüfus Defterinde ise 134 hane (670 nüfus) kayıtlıdır. Bk. BOA, NFS. d. nr. 1648, s. 284 ve BOA, ML. VRD. TMT., nr. 9442.

²⁷ Bulkaz karyesi hakkında yapılan detaylı bir çalışma için bk. Leyla Aksu Kılıç ve Cemile Barlık, "Osmanlı Döneminde Uşak Kazası Bulkaz Karyesi'nin Sosyo-Ekonomik Durumu ve Demografik Yapısı (17-19. Yüzyıllar), *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Yıl: XIII, S:1, 2020.

KAYNAKÇA

I. ARŞİV KAYNAKLARI

T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayın No: 13: Defter-i Hakani Dizisi: I, (1993), 438 Numaralı Muhâsebe-i Vilâyet-i Anadolu Defteri (937/1530), I (Dizin ve Tıpkıbasım), Ankara.

BOA. K.K.d., nr 2693.

BOA. NFS. d. nr., 01643

BOA. NFS. d. nr., 01649

BOA. NFS. d. nr., 01648

BOA, ML. VRD. TMT., nr. 09438

BOA, ML. VRD. TMT., nr. 09442

II. DİĞER KAYNAKLAR

Barkan, Ö. L. (1953). “Tarihi Demografik Araştırmaları ve Osmanlı Tarihi”, *Türkiyat Mecmuası*, c. X, İstanbul 1953, 1-25.

Çakır, İ. E. (2010). Uşak Kazası (1676 Tarihli Avarız Defterine Göre), *OTAM*, S: 28, 27-47.

Çavuş, R. (2018). “Geçmişin Yorumlanmasında Nüfus Defterlerinin Rolü”, *Tarih ve Gelecek*, Yıl: 4, c: 4, S: 1, 52-63.

Gökçe, T. (2002). Tahrir Defterlerine Göre XVI. Yüzyılda Uşak Kazası: Kır İskan Yerleri ve Nüfus, *XIII. Türk Tarih Kongresi, (4-8 Ekim 1999 Kongreye Sunulan Bildiriler)*, c. III, III. Kısım, Ankara, 1365-1388.

Gülensoy, T. (1994). Türklerde Ad verme Geleneği ve Hektor, *Milli Folklor*,c. III, S: 22, 5-7.

_____, (2012), XXI. Yüzyılda Türkiye Kişi Adlarına Bir Bakış, *İDİL*, c: I, S: 5, 1-7.

Güneş, M. (2014). “Osmanlı Dönemi Nüfus Sayımları ve Bu Sayımları İçeren Kayıtlar”, *Akademik Bakış*,c: 18, S: 15, 221-240.

Halaçoğlu, Y. (2011). *Anadolu’da Aşiretler, Cemaatler, Oymaklar (1453-1650)*,c. III, Togan Yay., İstanbul.

Karahallilarvakfi.com.tr.

Kayasandık, A. (2019). Türkçe Kişi Adları Bibliyografya Denemesi, *Journal of Strategic Research in Social Science*, 5 (1), 57-90.

Kılıç, L. ve Barlık C. (2020), “Osmanlı Döneminde Uşak Kazası Bulkaz Karyesi’nin Sosyo-Ekonomik Durumu ve Demografik Yapısı (17-19. Yüzyıllar)”, *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Yıl: XIII, S:1,

Öntuğ, M. (2007), “Bir Eğitim Kurumu: Mahmud Paşa Zâviyesi ve Vakıfları”, *Vakıflar Dergisi*, S. XXX, Vakıflar Genel Müdürlüğü Yay., Ankara, 141-154

- Öz, M. (1991). “Tahrir Defterlerinin Osmanlı Tarihi Araştırmalarında Kullanılması Hakkında Bazı Düşünceler”, *Vakıflar Dergisi*, S: XXII, Ankara, 429-439.
- Özdeğer, M. (2001). *15-16. Yüzyıl Kaynaklarına Göre Uşak Kazasının Sosyal ve Ekonomik Tarihi*, Filiz Kitabevi, İstanbul.
- Savaş, S. (2018). “Dedebali Cemaati ve Uşak Kazası Dedebalılar köyü” *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S: 32, 243-262.
- Türkay, C. (2012). *Başbakanlık Osmanlı Arşiv Belgelerine Göre, Osmanlı İmparatorluğunda Oymak, Aşiret ve Cemaatler*, İşaret Yay., 3. Baskı, İstanbul.

EKLER

Resim I: Karahallı Köyünde Yaşamış Olan Hacı Köseoğlu Ailesine Ait 1926 Tarihli Bir Nüfus Cüzdanı Örneği.